

De archieven van de Christelijke H.B.S. met vijfjarige cursus te Utrecht, later de Christelijke scholengemeenschap voor havo, atheneum en gymnasium College Blaucapel te Utrecht, over de jaren 1917 tot 1984.

Institutionele en onderwijskundige gegevens.

De Christelijke Hoogere Burger School (HBS) werd in 1917 opgericht op verzoek van een aantal Utrechtse protestanten van Nederlands Hervormde en Gereformeerde huize. Een bestuur concretiseerde dit initiatief en institutionaliseerde zich als Vereniging voor Christelijk Middelbaar Onderwijs te Utrecht. De school begon op 1 september 1917 onder leiding van de heer dr. S.L. Schouten als directeur in een pand aan de Heerenstraat (nr. 35) en de groei van het aantal leerlingen noodzaakte al snel tot een omzien naar een ruimere behuizing. Deze vond het bestuur aan de Nieuwegracht (nr.36). In de achtertuin grenzend aan de Oude Kamp verrees in 1923 nieuwbouw met daarin een gymnastieklokaal en lokalen voor de vakken natuur-, scheikunde en biologie. De school werd op 27 januari 1924 in aanwezigheid van de minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen dr. J.Th. de Visser plechtig geopend.

De school, enkel bestaande uit een HBS-B afdeling (accent op de exacte vakken), had een redelijke omvang. Al snel waren er altijd twee parallelklassen en schommelde het leerlingenaantal rond de tweehonderd. Eerst na de Tweede Wereldoorlog werd er een HBS-A afdeling (accent op de talen en boekhouden en handelsrekenen) aan de school toegevoegd. In de jaren na deze oorlog besloot het bestuur tot verdere uitbouw van zijn scholenbestand. In 1952 stichtte het bestuur het Christelijk Lyceum (later dr. F.H. de Bruijne Lyceum). Deze school had een gymnasiumafdeling. Er bestond overigens al een Christelijk Gymnasium sinds 1897. In 1971 ging het bestuur, inmiddels Vereniging voor Christelijk Voorbereidend Hoger en Middelbaar Onderwijs geheten, samen met het bestuur van het Christelijk Gymnasium en ging het verder onder de naam Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs (CVO) te Utrecht.

In 1965 opende het bestuur een nieuw schoolgebouw voor de oude Chr. HBS. De ruimten aan de Nieuwegracht en een inmiddels gebouwde (1958) tijdelijke dépendance aan de Notebomenlaan werden geruild voor een fraaie nieuwe school op de grens van Tuindorp en Tuindorp Oost. Het pand kwam te liggen aan de Winklerlaan (nr 373). De school kreeg de naam Reformatorisch College Blaucapel, school voor HBS, MMS (Middelbare Meisjes School) en Gymnasium. Het voorvoegsel Reformatorisch verdween in 1975 en werd vervangen door Christelijke Scholengemeenschap voor HAVO, Atheneum en Gymnasium. Deze onderwijsvormen waren in 1968 ingevoerd als gevolg van de in 1963 aangenomen wet op het voortgezet onderwijs (de zgn. Mammoetwet). De eerste klas heette voortaan brugklas en zou in theorie in alle onderdelen van het voortgezet onderwijs gelijk zijn qua aanbod van vakken en idealiter ook qua leerstof. Daarna zou de HAVO (Hoger Algemeen Voortgezet Onderwijs) in de klassen twee tot en met vijf, voorbereiden op de toelating tot het Hoger Beroepsonderwijs en de VWO (Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs) afdeling (atheneum en gymnasium) in de klassen twee tot en met zes voorbereiden op het universitair onderwijs. Nieuw was ook, dat op de HAVO en VWO, de leerlingen in een zekere vrijheid een eigen examenpakket aan vakken konden kiezen (voor de HAVO zes vakken en voor het VWO zeven). In feite zouden de traditionele HBS leerlingen kiezen voor de HAVO of voor het VWO, de MMS leerlingen kwamen in de HAVO terecht en de Gymnasium leerlingen konden alleen maar naar het VWO. De MAVO (Middelbaar Algemeen Voortgezet Onderwijs), de oude MULO (Meer Uitgebreid Lager Onderwijs) speelde op Blaucapel tot 1987 geen rol. Wel zien we in de archiefstukken dat al in het begin van de jaren '80 de

discussie over de uitbreiding van de school met een MAVO een rol gaat spelen. In 1987 nam het bestuur van CVO een aantal MAVO en VMBO (Voorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs) scholen over en fuseerde College Blaucapel met de in Tuindorp staande Elout van Soeterwoude MAVO.

Opvallend is dat zeker vanaf het invoeren van de Mammoetwet de schoolorganisatie ingewikkelder is geworden. Er is in de eerste plaats in deze jaren nog sprake van een flinke toestroom van leerlingen, waardoor steeds met de ruimte gewoekerd moest worden. Maar het is niet alleen de getalsmatige groei die speelt. Ook blijkt dat in de grote toestroom van leerlingen meer en meer leerlingen bijzondere aandacht en zorg nodig hebben. Niet alleen geldt dit voor de specifiek vakinhoudelijke zaken, maar ook voor de meer in het persoonlijke vlak liggende problemen.

In concreto betekende dit nieuwe taken voor de schoolleiding en voor de docenten. Naast hun lestaak kwam er het meer en meer zoeken naar nieuwe didactische werkvormen en werd hun lestaak ook uitgebreid met een meer intensievere begeleiding van leerlingen. Er trad een verschuiving op, waarbij een toenemend aantal docenten taken kreeg buiten het directe vakonderwijs. Er kwamen decanen voor de beroepskeuze en begeleiders, mentoren, moderatoren of hoe ook genoemd, die de zorg kregen voor leerlingen in bepaalde klassen in HAVO of VWO. Veel tijd en energie werd gestoken in zaken als studielessen in de brugklassen, de overgang van de lagere school naar de brugklas (de zgn. LOVO projecten [Lager Onderwijs Voortgezet Onderwijs] en later BOVO projecten [Basis Onderwijs Voortgezet Onderwijs]), de bestudering van verschillende werkvormen in de klas, het ontwikkelen van projecten in de vorm van vakoverstijgende activiteiten, die veelal enkele dagen achtereen duurden en waaraan meestal leerlingen deelnamen uit een zelfde leerjaar verdeeld over meer dan een klas. Daarnaast speelden zaken als de organisatie van werkweken en excursies, huiswerkbegeleiding, het onderzoeken en oplossen van sociaalpsychische problemen als faalangst, pesten in de klas en leerstoornissen als dyslexie en dergelijke. Dit alles bracht een toenemende vergaderdruk met zich mee en ook een complexere communicatie tussen docenten onderling en de schoolleiding.

In de archieven is dit terug te vinden in een groeiende stroom nota's, notities en vergader- en rapportagemomenten.

1987 - 2005

De fusie met de Elout van Soeterwoude Mavo voegde in 1987 een nieuwe onderwijsvorm toe aan College Blaucapel: de Mavo. Bedoeling van de fusie was een betere doorstroming van de leerlingen naar het Havo. Toch bleven de leerlingenaantallen dalen. Niet alleen vanwege demografische factoren maar ook omdat ouders een brede school niet altijd aantrekkelijk vonden voor hun kinderen. Daarnaast ging het aantal allochtone leerlingen van een school meespelen in de schoolkeuze. De zogenaamde "witte vlucht" werd in de stad Utrecht een feit. Grote, brede scholengemeenschappen kregen het moeilijk en met name het in standhouden van de havo- en vwo-bovenbouw werd problematisch.

In 1999 werd de Tweede Fase ingevoerd in de bovenbouw met als doel de leerlingen zelfstandig te leren werken en studeren om zodoende de aansluiting tussen het voortgezet en hoger onderwijs te verbeteren. De leerlingen moesten uit 4 profielen kiezen: C & M (cultuur en maatschappij), E & M (economie en maatschappij), N & G (natuur en gezondheid) en N & T (natuur en techniek). Het begrip studiehuis ontstond: zelfstandig werken en studeren vraagt namelijk een andere manier van denken en organiseren. De nadruk kwam meer op het ontwikkelen van praktische en sociale vaardigheden te liggen. De taak van de docent werd meer het coachen en begeleiden van leerlingen. De leerlingen kregen één zogenaamd z-uur per dag waarin ze zelfstandig in het studiehuis moesten werken.

Ook de managementstructuur veranderde: de sectordirecteuren kwamen in de plaats van conrectoren, bijgestaan door coördinatoren. Later vormden de rector met afdelingsleiders het managementteam.

De besturenfusie van het CVO met het STIVKO leidde in 2005 tot de Stichting Willibrord. College Blaucapel en College De Klop fuseerden per 1 augustus 2005 tot het Gerrit Rietveld College.

Schoolleiding

Dr. S.L. Schouten, 1917-1939, bioloog..

Ir. C. Roodenburg, 1939-1956, civiel ingenieur.

Dr. G.J. Laman, 1956-1973, historicus.

Drs. H. Groenhuyzen, 1974-1988, scheikundige.

Drs. J.G.Snijders, 1988-2004, econoom.

De archivalia in het stadsarchief in Utrecht

De archivalia in de dozen 1 tot en met 7 geven vooral een beeld van de dagelijkse gang van zaken op de bovengenoemde school. Het gaat daarbij om de notulen van de docentenvergaderingen (1917-1976) te vinden onder I-1 tot en met III-1.

Vanaf 1970 is ook ander materiaal in de vorm van notulen van besprekingen van de schoolleiding met docenten met een begeleidende taak te vinden naast de traditionele notulen van de algemene docentenvergaderingen en de rapportvergaderingen. Nieuw zijn ook de notulen van de docentenraad (een zelfstandig overlegorgaan van de docenten, dat ook contacten onderhield met schoolleiding en schoolbestuur en vertegenwoordigers had bij het schoolbestuur en de ouderraad) Het gaat dan om de stukken onder III-2 tot en met III-13.

Het bijzonder onderwijs verkreeg bij de grondwetsherziening van 1917 financiële gelijkstelling met het openbaar onderwijs. Hoewel het bijzonder voortgezet onderwijs, zoals de H.B.S en het Gymnasium, al vanaf het begin van de twintigste eeuw van overheidswege enige subsidie genoot, nam de definitieve uitwerking van de financiële gelijkstelling nog enige jaren in beslag. Over de gevolgen van deze situatie is een en ander te vinden in de stukken in doos 8, IV-1, IV-2a, IV-3 en IV-5. Voorts is een en ander te vinden in de notulen en andere bescheiden van het bestuur van de school. Deze stukken zijn niet in dit archief ondergebracht.[zie verder]

Meer bijzondere gegevens over de leerlingen zelf zijn voor de jaren vóór 1940 te vinden in doos 1 onder I-6 tot en met I-10 (de zgn. strafregisters) en in doos 8, onder IV-2a en IV-2b. N.B. De keuze van deze leerlingendossiers is willekeurig geweest en er is niet naar volledigheid gestreefd. De overige dossiers zijn vernietigd. Voor de leerlingen na 1945 zijn deze gegevens te vinden in doos 14, onder V-1 en V-2. N.B. ook hier gaat het om een willekeurige keuze en is niet naar volledigheid gestreefd. De overige leerlingendossiers zijn vernietigd.

In doos 13 bevinden zich, helaas niet volledige, jaargangen van schoolkranten en gegevens over de scholierenvereniging WINO (Willen In Niets Onderdoen) en haar opvolger.

Voor bijzondere activiteiten in en buiten de school als feesten, lustra, excursies e.d. zijn gegevens te vinden in de doos 15, onder VI-2 en in doos 16.

Fotomateriaal is te vinden in de dozen 17 tot en met 19.

Niet opgenomen zijn: circulaire van de overheid, i.c.q van het ministerie van O.K. en W., staten met rapportcijfers en eindexamenresultaten, de persoonsdossiers van alle leerlingen (zie voor de uitzonderingen hierboven), sollicitatiebrieven (zie voor de uitzondering doos 8, onder IV-1d), en de nota's van jaarlijkse financiële kosten. Deze stukken zijn alle vernietigd. Wel zijn bewaard de notulen en andere bescheiden van de contacten tussen schoolbestuur en schoolleiding en de overzichten van de materiële en personele kosten van de school. Gegevens over deze laatst genoemde zaken vindt u in het archief van de Willibrord Stichting, welke eind 2004 gevormd is na de fusie van de Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs (CVO) te Utrecht met de Stichting Voortgezet Katholiek Onderwijs (STIVKO) te Utrecht.

Literatuur:

P. van Hees en E.A.J. van der Wal, *Een beeld van een school. Blaucapel in het verleden. 1917-1982*. Utrecht 1982 [niet in de handel].

Over de Christelijke HBS en het College Blaucapel. Enkele opstellen aangeboden aan drs. J.G. Sijnders bij zijn afscheid als rector op 23 december 2004. [niet in de handel]
[G. van Ton], *Niet onopgemerkt. Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Utrecht, 1971-2002*. Uitgave van de Stichting CVO te Utrecht.

Zie voor de inventaris: *Inventaris van het archief van de Christelijke Hoogere Burgerschool en de Christelijke Scholengemeenschap College Blaucapel te Utrecht, 1917-1991*, door P. van Hees en E.A.J. van der Wal, bewerkt door G.J. Röhner, Het Utrechts Archief 2006.